HELLİM: KÜLTÜREL BİR DEĞERİN KİMLİK ÇÖZÜMLEMESİ

Hallumi: The Origin Analysis of a Cultural Entity

Prof. Dr. Necdet OSAM*
Uzman Mustafa Kemal KASAPOĞLU**

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, kültürel bir değer olan hellim ürününün başta kökensel kimliğinin dil, kültür ve sosyal değerler bağlamında saptamak, farklı kültürlerin ürüne sahip çıkma gayretleri sırasında gerçeği dikkate alma çerçevesinde farkındalık yaratmak ve kültürel değerlerin evrensellik ve bütünleştiricilik özelliklerini ortaya koymaktır.

Tarihsel araştırmalara bakıldığı zaman, ilk insanların hayvanlardan elde etmiş olduğu süt ürününün uzun zaman kullanılabilmesi için işlenmiş olabileceği Aristo ve Heredot tarafından belirtilmiştir. Hellimin de böyle bir yaklaşımla üretilmiş olabileceği arkeolojik çalışmalardan da anlaşılmaktadır. Gerek tarihsel gerekse arkeolojik çalışmalar hellim ürününün Mısır ve Roma uygarlıklarına kadar uzandığı göstermektedir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunun Mısır'ı iki farklı dönemde idare etmesi ve aynı dönemde Kıbrıs adasında da egemen olması, hellimin Kıbrıs adasına nasıl geldiği konusunu aydınlatmaktadır. Diğer taraftan Kıbrıs'ta kültürel izlerini bırakmış olan Roma ve Latin uygarlıklarının bir uzantısı olan makarna ve fettuçine yemeklerinin üzerine konan peynir üfelentisinin Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rumlardaki benzeri alışkanlık da Hellim ürününün farklı uygarlıklardan adaya geldiğinin güzel bir kanıtı olmaktadır.

Çalışmada dil-kültür ve tarih ilişkisi yanında, kültürel etkileşim ve yer değiştirme yaklaşımlarından yararlanılması yanı sıra, Osmanlı Şeriye sicillerinden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler
Hellim, Peynir, Kökensel Kimlik, Rende,

ABSTRACT

The primary focus in this study is to investigate the ethnic origin of a cultural heritage of the product Hellim/Hallumi with specific reference to language, culture and social values. By doing this, it is intended to underline the norms of unifying and universality of cultural heritages and therefore, in the process of willingness to possess the cultural value the study pinpoints the realities about it and tries to raise an awareness.

When historical studies are taken as benchmarks for the study of Hallumi, it can be seen that the first man was actually in search of preserving milk that they had got from the animals for the purpose of longer time use in the form of processed means. This thought of first man had been mentioned in the writings of Aristotle and Herodotus.

The preservation of milk as in the form of Hallumi is almost certain when archeological studies are referred to. Within the framework of historical and archeological studies, the origin of Hallumi goes to Egyptian and Roman civilizations.

In the study, language, culture, history and demographical relations will be taken as the basis as well as the Ottoman Şeriye documents.

Key Words
Hallumi, Cheese, Ethnic Origin, Grinder

Peynirin Gelişimine Kısa bir Bakış

Bir süt ürünü olan peynirin gerek doğuşu gerekse tarihsel gelişimi ile ilgili olarak kesin bir tarih ve ulus olmamasına karşın, peynir üretiminin elde edilen sütün korunması bağlamında birkaç bin yıl önce başladığı sanılmaktadır (Papademas ve Robinson, 1998:98).

Peynir ile ilgili olduğu sanılan ve elde bulunan olası ilk kaynaklardan peynir üretiminin İÖ 6000-7000 yıllarında başlamış olabileceği sanılmaktadır. Homer'in 1184 tarihinde yazmış olduğu

* Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi necdet.osam@emu.edu.tr
** KKTC Vakıflar Genel Müdürlüğü

ünlü eseri Odise (Odyseey) Destanı'nda peynirin mağralarda iki tür sütten (caprine ve bonvine) yapıldığını belirtmektedir (Ridgeway, 1997).

Ünlü filozof Aristo ve tarihin babası olarak kabul edilen Heredot da, özel tür peynirlerin yerel halk tarafından yapıldığını ve tüketildiğini belirtmektedir. Bu noktadan da anlaşılacağı üzere, ilkel yaşam süren insanların hayvanlarından elde ettikleri süt denen beyaz sıvıyı, uzun bir süre kullanabilmek amacı ile uyguladıkları bir dizi işlemden sonra dönüştüğü yumuşakca madde biçiminde koruma altına almışlar ve bunu zaman içinde tüketme yoluna gitmişlerdir.

Eldeki ilk kaynaklara göre peynir ürününün olası doğuş coğrafyası Doğu Akdeniz ve Orta Doğu olabileceği tahmin edilmektedir (Papademas ve Robinson, 2001). Ridgeway'in (1997) "Nestor's Cup and The Etruscans" adlı çalışmasında, süt ürünü olarak adlandırılan peynirin, üfelenmesi için bir çeşit bronzdan yapılmış aletin 9. yüzyıla ait asker mezarlarında bulunduğuna işaret etmektedir (1997:325). Bishop (2006:196-197), peynirin kültür tarihi bağlamında önemli bir yere sahip olmasına karşın, tarihsel gelişiminin İspanyol kültürü ve Etruyalılar (Etruscans) ile yakın ilişkisi olduğunu belirtirken, bunu kanıtlayıcı çalışmaların da azlığına dikkat çekmektedir.

Ridgeway (1997) çalışmasında asker mezarlarında bronzdan yapılmış bir tür aletin peyniri üfelemeye yaradığından söz etmişti. Yine aynı çalışmasında Ridgeway, bugünkü İtalyan'ın Toskanya vadisinde 7. yüzyıla ait yerel Endülüs prenslerinin mezarlarında ve elit Endilüs misafirlerinin mezarlarında da peynir üfeleyicisine rastlandığına işaret etmektedir (bkz.Ridgeway, 1997:332; 333; 335, : figür 2, 3, 5). Ridgeway bronzdan yapılmış olan bu aletlerin basit bir yapıya sahip olduğunu ve büyük bir olasılıkla asillerin ve üst düzey askerlerin peyniri ufalamakta kullanmış olduklarının altını çizmektedir (1997:326-328).

Bu noktada yapması gereken çıkarsama, söz konusu dönemlerde üretilen peynirin sert bir peynir türü olabileceği ve bunun yanında söz konusu bronz aletle üfelenerek çeşitli yemeklerin üzerine serpilmiş olabileceğidir.

Hemen bu noktada Kıbrıs'ta özellikle *magarına bulli* (tavuk suyunda pişirimiş makarna ve kızartılmış tavuk) diye adlandırılan ve tamamen kültürel bir menü olarak bilinen bu yerel tadın oluşmasında hellimin yeri ve katkısı büyüktür. Burda magarınanın (makarna) üzerine hellim rende ile rendelendikten sonra kat kat makarna üzerine serpilmektedir. Magarına üzerine konan hellim özel olarak bekletilen ve rende hellimi olarak adlandırılan sertleşmiş hellimdir. Sertleşmiş olan hellimin kullanım ömrü uzun olduğundan aynen yukarda Ridgeway'ın (1997) çalışmasında öncellediği bulgular yerel menüdeki uygulamalarla da açıkca örtüşmektedir.

Özer, Atasoy ve Akın (2002:94), peynirin tadı, yapısal özelliği ve içerdiği desen bakımından çeşitlilik gösterdiğine dikkat çekerken, bu iki özellik bağlamında dünyada yüzlerce farklı peynir çeşidinin üretildiğine işaret etmektedirler. Ancak, yüzlerce çeşit peynir arasında bazı yerel özelliklerin gelenekselleşme bağlamında öncellendiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Lübnan, Suriye ve Çek Cumhuriyeti'nde *Akawi* peyniri, İsrail, Rusya ve Çek Cumhuriyeti'nde *Brinza* peyniri, Kıbrıs'ta *Hellim/Halloumi* peyniri, Mısır'da *Domiati* peyniri, Yunanistan'da *Kefalotyri* peyniri Suriye ve Filistin'de *Jibni* peynirinin (www.igourmet.com) yerel ve geleneksel türler olarak kabul edilmektedir (Papademas ve Bintsis, 2002: 113).

Kıbrıs ve Hellim: Tarihsel Yaklaşım Çıkarsamalar

Yukarıda da belirtildiği üzere, bir tür süt ürünü olan ve Kıbrıs'ta üretilen peynirin kökensel kimliği konusunda kesin olmamakla beraber, dilbilimsel ve tarihsel bulgular bağlamında Mısır ve Arap uygarlığına ait olduğu düşünülmektedir. Her ne kadar da kimi yazarlar "Hellim" ürününün kökensel kimliğinin Kıbrıs adası olduğunu vurgulamış olsalar da (Robinson ve Papademas: 2001), bunun yaygın üretim ve yaygın kullanım doğrultusunda ve adayla özdeşleşme düzleminde olduğunun bilincindedirler. Diğer bir anlatımla, psiko-sosyal değerler örütünde *duygusal sahiplenmeden* kaynaklanan görüş ve yaklaşımın açık bir yansımasıdır.

Tarihsel olarak Kıbrıs adasına bakıldığında, birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu ev sahipliğinin temelinde adanın stratejik konumu yatmaktadır. Bilindiği üzere, Kıbrıs adasını uzun yıllar yönetenler arasında Mısırlılar, Romalılar ve Osmanlılar bulunmaktadır (Bozkurt, 2001:9). Tarihsel olarak bakıldığında, I. Ptoleme döneminde Mısır uygarlığı adaya kültürel ve dönemin teknolojisi bağlamında yenilikler getirdiği bilinmektedir. Örneğin, hurma dallarının madencilikte kullanılması bunlardan biridir. Diğer taraftan, yerel yemek ve tüketim maddelerinin de bu dönemde adaya getirilmiş olması büyük bir olasılıktır. Diğer bir anlatımla, hellim ürününün bu dönemde adaya getirilmiş olması yüksek olasılık taşımaktadır. Tarihsel kaynaklarda 1192-1489 M S tarihlerinde Arap tüccarların (özellikle Suriyeli ve Filistinli) adaya yerleştiklerini ve kendi kültürlerini adaya taşıdıkları bilinmektedir. Bu bağlamda dilsel buluşma (language contact) sürecinin de yaşanmış olduğunun dikkate alınması gerekmektedir (Appel ve Muysken, 1990; Savoğlu, 2001). Dilsel buluşma, von Humbold'un öne sürdüğü dil ve kültürün bir birinden ayrılmaz öğeler olduğunu kanıtlamaktadır.

Yine belirtilmelidir ki, adanın coğrafyası ve iklimi süt üretimine uygun olduğundan, yerleşen yeni uygarlık kendi üretimleri olan süt ürününü buranın koşullarına uyarlayarak günümüzde büyük bir beğenilirliği ve tüketimi olan "hellim"in yerelleşmesine neden olduğunu çıkarsamak hiç de yanıltıcı olmaz.

Diğer taraftan, peynir kültürü olan Roma İmparatorluğu'nun da adayı yönettiğini düşünüldüğünde, makarna *(la pasta) ile spagetti *(gli spaghetti) çeşitlerinde parmizan *(la Parmigana) ve mozzarella *(la Mozzarella) peynirlerinin kullanıldığı olgusundan da haraket edildiğinde, hellim ürününün yüzyıllar içinde gelişerek ada tüketiminde ve ekonomisinde büyük bir işlev üstlendiğini yadsımamız bir olgu olarak kabuledilebilir. Diğer bir anlatımla, hellim ürününün Roma Uygarlığı'ndan da etkilenmiş olduğu özellikle Kıbrıs Türkleri'nin makarna yemeğine nane ile karıştırılmış hellim serpmeleri bunun açık bir göstergesidir. Bilineceği üzere bugün İtalyan mutfağında spagetti ve fettucine* makarnalarına mozzarella veya parmigana peyniri serptikleri bilinmektedir (www.slowfoodfoundation.com). Bu noktada hellim ve parmigiana ve mozzarella peynirlerinin yapısal desenlerinde büyük bir benzerlik olduğu da bilinmektedir (www.igourmet.com).

Tarihsel akış içinde ada, Osmanlı İmparatorluğu tarafından 1571-1879 yılları yönetilmiştir. Yine bilineceği gibi, Osmanlı İmparatorluğu 1517 Ridaniye Savaşı ile de Mısır'ı eğemenliği altına almış ve uzunca bir süre yönetmiştir. Bu bakımdan adadaki Osmanlı yönetimi ile Mısır'daki Osmanlı yönetimi bir süre örtüşmüştür. Bu noktadan haraketle,

Mısır'ın kimi tadlarının adaya getirilmiş olabileceği akılcı bir çıkarsama olarak kabul edilmektedir. Bu görüşü desteklemek için "Humus", "Humus Çorbası" ve "Mulihiya/Molohiya" yemeklerinin dikkate alınması yeterli sayılabilir.

Kimi gurme ve kültür kaynakçalarına bakıldığı zaman, Arap mutfağının önemli kahvaltılıklarının başında *hellim* ürününün geldiğini görürüz. Örneğin, *Sahtein* adlı sabah kahvaltısının hazırlanmasında ana maddenin *halloumi* olduğu görülmektedir (www.arabic.meetup.com).

Hellim ürününün kökensel kimliğinin Arab diyarları olduğunu kanıtlamaya yarayan bir diğer örnek de, havayollarında verilen menülerde hellim ürününün öncellenerek kullanılmasıdır. New Gulf Air'ın menüsünde, "Authentic Arabic Food on Board: Dishes include: Arabic Mezze, *Halloumi Salad*, Shish Tawok" yer almaktadır (www.bi.me.com-18 Ağustos, 2007).

Bu noktada, *hellim* sözcüğünün de Arapça "halim, halloum, helime" sözcüklerinden geldiğini belirtmekte yarar vardır (www.ciao.co.uk).

Hellim Ürünün Kökenselliği : Kuramsal Yaklaşım

Ünlü Alman Felsefeci ve dilci Wilhelm von Humboldt, dil ile kültürün birbirinden ayrılmaz parçalar olduğunu, birinde meydana gelen değişikliğin diğerini çok açık bir biçimde etkileyebileceğini vurgulamıştır (içinde, Uygur, 1998). Bu bağlamda da dilin kültür içinde yoğrulduğuna işaret etmiştir. Buna göre bir toplumun kültürünü, kültürel değerlerini oluşturan kimi öğelerin toplum tarafından adlandırılması, dilin yapısal özellikleri ve psiko-sosyal değerlerle ve tarihsel gelişimlerle gerçekleşmektedir.

Bir diğer önemli nokta da, diller arası veya kültürler arası etkileşimler toplumların sözcük dağarcıklarında çeşitli değişikliklerin olmasına neden olmaktadır. Bunu biraz daha da açmak gerekirse, Labov'un (1970; 2001) (içinde İmer, 1998) sözünü ettiği gibi sözcükler dilin en kaygan zeminini oluşturduğundan, toplumun algı eşiği ve dünya görüşü bağlamında bir dilden bir diğerine rahatlıkla geçiş yapabilmektedirler. Osam (1996; 1997; 2002) bu geçişleri ikiye ayırmakta ve toplumda işlevsel hale gelmiş yabancı sözcüklerin *niteliksel artışı* gerçekleştirdiğine işaret etmektedir. Bu görüş dilbilim literatürüne "Nsa" formülü ile geçmiş ve ödünçlemenin açıklanmasında kullanılmaktadır.

Nsa formülü bağlamında yapılan açıklamada öncelikle işlevsellik yer almaktadır. Bir yabancı sözcüğün farklı bir dilin sözcük dağarcığında işlevsel olabilmesi öncelikle bazı şartların sağlanmış olmasını gerektirmektedir. Bunlardan biri, o sözcüğe geçiş yaptığı dilde gereksinim duyulmasıdır. Bir diğeri de geçiş yapan sözcüğün sesbilimsel ve biçim birimsel olarak yerlileşme sürecinden geçmesidir. Diğer bir anlatımla, ilgili kültürün dilindeki sessel özelliklere uyum sağlayabilmesidir. Yani, sözcüğün yerlileşmesidir. Bilineceği üzere İngilizce'de dünya dillerinden gelen birçok sözcük vardır ve bunların büyük bir bölümü İngilizce'nin sessel yapısına uyum sağlarken, bir diğer bölümü de geldikleri dilin sessel özelliklerini korumaktadırlar. Türkçe'ye baktığımız zaman, Türkçe'nin katmansal yapısı, anlamsal yapısı, toplum dilbilimsel yapısı ve toplumun kültürel dokusu ve tarihsel evrelerdeki özellikler bağlamında yabancı sözcüklerin Türkçe'nin sessel yapısına uyum sağladığı, yerlileştiği görülmektedir. Özellikle Cumhuriyet'in ilanı ile Türkçe sözcük üretimi artmıştır (İmer, 1998).

Sapir (1949) sözcük alış verişlerinin ağırlıklı olarak baskın/yaygın kültürler-

den yaygın olmayan kültürlere doğru bir akış izlediğini söylemektedir. Ancak baskın olmayan kültürlerden de baskın olan kültürlere sözcük geçişleri olmaktadır (Osam, 1996; Trudgill, 2002). Bu noktada, belirtilmesi gereken konulardan biri de kültürel değerler bağlamında birbirine yakınlık gösteren toplulukların arasında dilsel değerlerin geçiş yapması ve bu düzlemde geçtiği dilin sessel özelliklerine bürünmesi daha kolay ve sorunsuz olabilmesidir (Wardhaugh, 2002).

Bu ana kadar ana hatları ile yapılan kuramsal giriş bağlamından da anlaşılacağı üzere, kültürlerarası etkileşim, ödünçleme, yakın kültürler arasındaki etkileşim, sözcüğün sessel uyumlaşması "Hellim" sözcüğünün irdelenmesinde temel alınacaktır.

Çözümleme

Öncelikle Kıbrıs Ağzı ile yapılan çalışmalara bakıldığı zaman, yabancı sözcüklerin uğradığı ses değişimlerine verilen örnekler arasında en çok yer alan "Hellim" sözcüğüdür. Bu sözcükde meydana gelen ses değişiminin açıklanması sırasında sözcüğün kökensel olarak Arapça'dan geldiğine işaret edilmektedir (Vancı,1990; Papapavlou, 1996). Bu bilimsel görüşü destekleyen en önemli kaynaklardan biri Mucemü'l-Vasit (معجم الوسيط) adlı sözlüktür. Bu sözlüğün H "ح" maddesinin 195. sayfasında "Haleme-**حلم**" kökünden türediğini ve "Hâlûm **-حالوم**" şekline dönüştüğünü belirtirken, anlamını ise "Yoğurtun sertleştirilerek yumuşak peynir olma durumu" olarak açıklamaktadır (Unis ve diğerleri, 1972).

Diğer taraftan Kıbrıs Ağzı'nda "Hellim" olarak kullandığımız sözcüğün Arapça'da "Khallum" (Hadjijouannau, 1996); eski Mısır dilinde ise, "Haluma" olarak kullanıldığı vurgulanmaktadır. Hadjijouannau'nun söz konusu vurgusuna dair güçlü destek Hans Wehr'in "A Dictionary Of Modern Written Arabic" adlı eserinde bulmak olasıdır. Yazar, söz konusu kelimenin "Haleme-**حلم**" kökünden geldiğine işaret etmekte ve "Hellim" kelimesinin "Halûm-حلوم" ve/veya "Hâlûm-حالوم" biçiminde yazıldığını, anlamını da "bir çeşit Mısır peyniri" olarak ifade etmektedir. Araştırmacı Nişanyan'ın (2007) "Sözlerin Soyağacı: Çağdaş Türkçe'nin Etimolojik Sözlüğü" adlı eserinde de benzer ifadeler bulunmaktadır. Ayrıca Weher'in tanımlamalarına benzer tanımlamaların Davidson (1999) ve Wright (1999) gibi birçok yemek araştırmacısının çalışmasında da bulunmaktadır.

Yukardaki göndermelerden de anlaşılacağı üzere "Hellim" olarak kullandığımız sözcüğün esas olarak kökeninin Arapça olduğu şüphe götürmez bir gerçek olarak ortada bulunmaktadır. Bunun anlamı ise, gerek Kıbrıs Türk Ağzı gerekse Kıbrıs Rum Ağzı'nda söz konusu sözcüğün gösterdiği sessel bürünüm, iki farklı ağzın bağlı bulundukları dillerin -Türkçe ve Yunanca- sessel ve yapısal özelliklerinin etkisi altında değişime uğradığı; yani, Osam'ın (1996; 1997) de ortaya koyduğu (Nsa) "Niteliksel Artış Kuramı" bağlamında gerçekleştiği yadsınmaz bir gerçektir.

Bu çalışmada, çeşitli kaynakların yanında Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kıbrıs'ta tutulan şeriye sicilleri de dikkate alınmıştır. Bilineceği üzere şeriye sicilleri bugünkü mahkeme kayıtları anlamına gelen, hukuki belgelerdir. Diğer bir anlatımla, şeriye sicillerindeki kayıtların geçerlik ve güvenirlikleri en üst düzeyde olduğundan, burada verilen bilgilerin doğruluğu kesindir.

Şeriye sicilleri ile ilgili olan diğer bir önemli nokta da, bu belgelerde bulunan (tutanakların) bilgilerin, Kadı tarafından alınıp onanmasıdır (Yılmazçe-

lik, 1998). Bu da, bilginin geçerliğini ve güvenirlilğini az öncede belirtildiği gibi en üst düzeye çekmektedir. Bu savı açıkça destekleyen bilimsel görüş, Jennigs (1992) ve Faroqhi (1999, 2006) tarafından ortaya konmaktadır.

Kıbrıs üzerinde çeşitli araştırmaları bulunan Jennings (1992:7), "*Christians and Muslims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World 157-1640*" adlı çalışmasında, şeriye sicilleri ile ilgili olarak "*Judicial records are one of the best sources for information about religious, linguistic and ethnic groups*" demektedir. Ayni çalışmasında yazar, şeriye sicillerinin insanların yaşamakta olduğu hayatla ilgili çeşitli önemli bilgiler verdiğinin altını çizmektedir.

Diğer taraftan Faroqhi (1999, 2006), Osmanlı Şeriye Sicilleri'nin toplumun yaşamı, sosyo-ekonomik durumu, kültürel gelişimi, ölüm ve doğumları, mirasları, mahkemeye düşen konuların durumunu, alınan kararları büyük bir duyarlıkla içeridiğine dikkat çekmekte, bu kayıtların son derece güvenilir ve geçerli kanıtlar olduğunu vurgulamaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda şeriye sicillerinde "Hellim" sözcüğünün kullanımına yönelik izleri sürülmüştür. Bu bağlamda, Osmanlı İmparatorlu'ğu Kıbrıs Şeriye Sicilleri'nde "Hellim" sözcüğüne ilk olarak 1 Cemaziye'l-Evvel 1016 (24 Ağustos 1607) tarihinde "Hellüm-حلم" olarak rastlanmıştır. Bu noktada, "Hellüm" sözcüğünün Arapça yazılımında, kimi farklılıkların katibe bağlı olarak kaynaklandığı bilinmektedir.

Söz konusu tarihte (1607), "Hellüm" sözcüğüne "Merdivenli Çeşme Mahallesi'nden Nalçacı Osman'ın tereke" kayıtlarında rastlanmıştır. "Hellim" sözcüğünün bugün kullandığımız sessel ve birim biçimsel özelliğe dönüşmeden önce, Osmanlı Şeriye Sicilleri'nde rastlanan ilk birim biçimsel ve sessel yansıması "Hellüm" olarak geçmektedir. (1 Cemaziye'l-Evvel 1016- 24 Ağustos 1607).

Wilhelm von Humboldt'un öne sürdüğü dil-kültür ilişkisinin yansıması, Osmanlı Şeriye Sicilleri derinlemesine incelendiği zaman "Hellüm" sözcüğünün oluşturduğu *yeni kullanımlar* bağlamında görülebilmektedir. Bunlardan bazıları *Hellüm Rendesi* (1742), *Hellüm Destisi* (1717), *Hellüm Küpü* (1834), *Hellüm Sıkacağı* (1855) olarak görülmektedir. Başka bir değişle, "Hellüm" sözcüğü işlevsellik kazanmakta ve sözcük dağarcığında bulunan kimi sözcüklerle eşleşerek yeni anlam yüklerinin içinde bulunduğu dile kazandırılmasına yardımcı olmaktadır.

"Hellim" sözcüğü, Labov'un (1970) belirttiği *kayganlık* olgusu bağlamında Arapça'dan Osmanlıca'ya ve Osmanlıca'dan da günümüz Türkçesi'ne ve bu bağlamda da Kıbrıs Türk Ağzı'na geçmiştir. Yani, sözcüklerin devingenliği ve toplumdilbilimsel bir olgu olan değişim bağlamında "*Khallum / Halim / Helime*" bir dizi değişikliğe uğrayarak "Hellim" biçimini almıştır. Bu noktada Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmasından sonra Dil Devrimi'ni gerçekleştirinceye dek kullanılan Osmanlıca'nın içeriğinde bulunan Farsça ve Arapça'nın etkisini hem sözcüksel bağlamda hem de sözdizimsel bağlamda ne derece etkili ve yoğun olduğunu hatırlamakta yarar vardır (İmer, 1998). Diğer bir anlatımla, Arapça ve Farsça Osmanlıca üzerinde baskın dil işlevini gerçekleştirmiştir. Bu da, "Hellim" sözcüğünün belirli bir zaman dilimi içinde kullanım ve uyumlaşma düzleminde günümüz için "Hellim" olarak sözcük dağarcığında yer aldığına dilbilimsel göstergedir.

Son olarak Sapir'in (1949) sözünü ettiği baskın/yaygın kültürden baskın olmayan kültürler sözcük geçimi bağla-

mında "Hellim" sözcüğünü ele aldığımızda, bilindiği gibi Arap medeniyeti tarihin belirli bir döneminde yayılmacılık de dahil olmak üzere belirli coğrafyalarda etkisini göstermiştir. Buna göre, dini etmenleri de dikkate alarak Müslümanlığın yayılması bağlamında, söz konusu medeniyetin 9-11.yüzyıl arasında Kıbrıs adasından da geçmiş olması; diğer taraftan Osmanlı İmparatorluğu'nun sahip olduğu coğrafya bağlamında "Khallum/ Helime/Halum" sözcüğü kültürümüze girmiş ve önemli bir yer etmiştir. Von Humboldt'un dil-kültür ilişkisi bağlamında "Hellim" Kıbrıs coğrafyasında kültürel bir değer olmuş, adada bulunan ve 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nda da belirtilen iki farklı kökensel kimliğin iki farklı resmi dili bağlamında iki farklı sessel biçime dönmüştür. Bu Mc Mahon'un da belirttiği üzere, söz konusu sözcüğün değişim ve uyumlaşmadır (1996).

Sonuç

Kıbrıs adası, temelde iki farklı kökenden gelen kök toplulukların çoğunlukta olduğu toplumlardan oluşmuştur. 1960 Anayasası'nın 1. maddesinde kökensel kimlik tanımları ve bunların kullandiği diller anayasanın 2. maddesinde açıkca belirtilmiştir (Osam ve Ağazade, 2004) . Bu maddeler bize herhangi bir farklı kültürden gelen sözcüğün geçiş yaptığı kökensel kimlik ve buna bağlı olan dilde farklı bir değişime uğrayacağı yadsınmaz bir gerçektir.

Diğer bir anlatımla "KHALLUM -حلوم" sözcüğü gerek Kıbrıs Türk Ağzı'nda, gerekse Kıbrıs Rum Ağzı'nda doğal bir farklılık gösterecektir. Bu farklılık dilin sessel ve biçimbirimsel özellikleinden kaynaklanacaktır (Osam,2006). Ortaya çıkan farklılık bir ağızın diğer ağız üzerine olan üstünlüğünü göstermez. Ya da malum sözcüğün iki ağızdan birinin temel sözcüğü anlamına gelmez. Bu, dilsel kuralların temel ölçütlerinden biridir. Diğer bir anlatımla "Hellim" sözcüğü, ürün bağlamında coğrafyaya gönderme yapmaktadır. "Hellim"'in adada bulunan iki farklı kökensel kimlikten birinin özgün ürünü olarak algılanması söz konusu değildir. Tam tersine, ürün kültürel bir değer olduğundan ada kimliği öncellenebilir ancak kökenselliği ve birine olan aidiyetinden söz etmek sadece bilimsel normlara ters düşekten öteye geçmez.

Buna göre, her kökensel kimliğin temsilcisi kendi ana dilinde ya da ağızında kullanacağı sözce ile tanımlanacağından, adadaki her iki kimliğin farklı kullanımı çok doğaldır ve psiko-sosyal ve kültürel değerlerle de örtüşmesi yadsınmaz bir gerçektir. Diğer bir anlatımla, ortak kabul edilen ve coğrafya odaklı toplumsal değerlerin her iki farklı kökensel kimliğin biribirleri hakkındaki değerlendirmelerde algı eşiklerinin olumlu yönde gerçekleşmesini sağlayacak bir ürün olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Akarsu (Bedia). , 1998. Dil Kültür Bağlantısı. İstanbul: İnkilap Yayınevi.

Appel (Rene) ve Muysken (Peter). 1990. Language Contact and Bilingualism. London: Edward Arnold.

Bintsis, (Theophiliou).; Papademas, (Photis) 2002. Microbiological quality of white-brined cheese: a review. *International Journal of Diary Technology*. Vol. 55, No. 3.

Bozkurt (İsmail) 2001. Kıbrıs'ın Tarihine Kısa Bir Bakış. İçinde. *Avrupa Birliği Kıskacında Kıbrıs Meselesi*. (Editörler) İrfan Kaya Ülger, Ertan Efegil. Gazimağusa: Kıbrıs Araştırmaları Merkezi

Faroqhi, (Suraiya) 2003. *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir*, Çeviren Zeynep Altok, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Faroqhi, (Suraiya) 2006. *Osmanlı Şehirleri ve Kırsal Hayatı*, Çeviren: Emine Sonnur Özcan, Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Faroqhi, (Suraiya) Kıbrıs Vakıflar İdaresi, *Kıbrıs Şeriye Sicilleri*, Lefkoşa.

İmer, (Kamile) 1998. *Türkiyede Dil Planlaması:Türk Dil Devrimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Jennings, (Ronald C.) 1992 *Christians and Mus-*

lims in Ottoman Cyprus and the Mediterranean World 157-1640, New York: New York University Press.
Labov, (William). 2001. *Principles of Linguistic Change: Social Factors.* Oxford: Blackwell.
Mc Mahon, (April). 1996. *Understanding Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
Nişanyan, (Sevan) 2003. *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçe'nin Etimolojik Sözlüğü,*(2. Basım) İstanbul: Adam Yayınları. .
Osam, (Necdet) 1997. Türkçenin Sözcük Dağarcığı Kirlendi mi? İçinde. *Proceedings of the VIIIth International Conference on Turkish Linguistics.*(Eds.) Kamile İmer – N.Engin Uzun. Ankara: Ankara University Press.
Osam, (Necdet) 1996. Dil Kirlenmesine Sayısal Bir Yaklaşım. İçinde *Dil Devriminden Bu Yana Türkçenin Görünümü.* Ankara: Dil Derneği Yayınları.
Osam, (Necdet) 2002. Kıbrıs Ağızında Dilsel Tutum Saptaması: Olgu Çalışması. İçinde *Current Research in Turkish Linguistics.* (Eds.) Kamile İmer-G.Doğan., Gazimağusa: EMU Press.
Osam, (Necdet); Ağazade (Ali), 2004. The Status of Turkish in he Republic of Cyprus and the Attitudes of Greek Cypriots towards Turkish Language Learning. *Turkic Languages*. Vol. 8. (2).
Osam, (Necdet) (Editör). 2006. *Kıbrıs Türk Ağızına Özgü Sözcükler* . Okder Yayınları 1.:Lefkoşa.
Özer, B., Atasoy, F., Akın, S. 2002. Some Properties of Urfa Cheese (traditional white-brined Turkish cheese) produced from Bonvine and Ovine Milks. *International Journal of Dairy Technology*. Vol. 55. No. 2.
Papapavlou, (Andreas) 1996. *Language Contact and Lexical Borrowing in the Greek Cypriot Dialect: Sociolinguistic Implications.* Athens: N.C.Grivas Publications.
Papademas, (Photis).; Robinson, (Richard K.) 2001. The Sensory Characteristics of Different Types of Halloumi Cheese as Perceived by Tasters of Different Ages. *International Journal of Dairy Technology.* Vol. 54. No. 3.
Papademas, (Photis); Robinson, (Richard K.) 1998. Halloumi Cheese: The Product and its Chatracteristics. *International Journal of Dairy Technology.* Vol. 51. No. 3
Phillipson, (Robert) 1992. *Linguistic Imperialism*. Oxford: Oxford University Press.
Ridgeway, (David). 1997. Nestor's Cup and the Etruscans. *Oxford Journal of Archeology*. 16. (3)
Sapir, (Edward) 1949. *Language.*New York: Harvest Books.
Savoğlu, (Özlem) 2001. Cypriot Turkish: A Variationist Perspective. An Unpublished MA Thesis. Toronto: York University.
Trudgill, (Peter) 2002. *Aglossary of Sociolinguistics.* Oxford: Blackwell.
Unis, (İ)., Muntasır, (A)., El-Hay, A. A.S.; M H. Ahmed, 1972. *Al-Mucemu'l-Vasit*, El-Cüz' El-Evvel, El-Mülkiyye El-İslamiyye, El-Kahire.
Vancı, (Ülker) 1990. Kıbrıs Ağızının Ses, Yapı ve İfade Özellikleri. İçinde *IV. Dilbilim Sempozyumu Bildirileri.* (Editörler) A. Sumru Özsoy-Hikmet Sebüktekin.İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
Vancı-Osam, (Ülker) 2001. Cypriot Turkish: Some Emprical Observations. In Current Issues in Turkish Linguistics.(Ed.) Bengisu Rona. Ankara:Hitit Yayınevi.
Wardhaough, (Ronald) 2002. *An Introduction to Sociolinguistics*.(4th.edition). Oxford:Blackwell.
Wehr, (Hans)., 1961. *A Dictionary Of Modrn Written Arabic*, (Ed) J. Milton Cowan,, Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
www.bi.me.com
www.ciao.uk
www.igourmet.com
www.slowfoodfoundation.com

Ekler

1. Defter No: 2, Sayfa No: 8, Hüküm No: 15, Tarih: 1 Cemaziye'l-Evvel 1016 (24 Ağustos 1607), Konu Özeti: Merdivenli Çeşme Mahallesi'nden Nalçacı Osman'ın tereke defteri.

Hellüm
41 dirhem
Fî 4
Kıymet 164 m

2. Defter No: 9, Sayfa No: 23, Hüküm No: 65, Tarih: 15 Rebiü'l-Âhir 1129 (27 Şubat 1717), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Piroi köyünden vefat eden Mü'mine bint-i Ali'nin varisleri arasında taksim edilen tereke defteri.

Hellüm
1 desti
Meblağ 250

3. Defter No: 12, Sayfa No: 99, Hüküm No: 354, Tarih: 1 Muharrem-29 Zi'l-Hicce 1137 (19 Eylül 1724), Konu Özeti: Çeşitli yiyeceklere muhtelif tarihlerde verilen narhın [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteri.

Hellüm
1 kıyye
Meblağ 20

4. Defter No: 15, Sayfa No: 102, Hüküm No: 378, Tarih: 8 Şaban 1153 (29 Ekim 1740), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Kızılkule Mahallesi'nden vefat eden Berber Hacı Osman bin Mehmed'in varisleri arasında paylaştırılan tereke defteri.

Hellüm
30 para

5. Defter No: 15, Sayfa No: 103, Hüküm No: 381, Tarih: 1 Şaban 1153 (22 Ekim 1740), Konu Özeti: Ekmekçi ve diğer esnafın ittifakıyla ekmek ve çeşitli ürünlere verilen narhın [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteridir.

Hellüm
1 kıyye
Meblağ 20

6. Defter No: 15, Sayfa No: 167, Hüküm No: 579,

Tarih: 11 Receb 1155 (11 Eylül 1742), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Tahtakale Mahallesi'nden Şaban bin Durmuş'un, aynı mahalledeki evini ve bazı eşyalarını çeyiz olarak kızı Emetullah'a hibe ettiği.
Medîne-i Lefkoşa mahallâtından Tahte'l-kal'a mahallesinden Şa'ban bin Durmuş nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzımü't-tevkîrde şöyle takrîr-i kelâm eder ki hibe-i âti'z-zikrin sudûruna değin mülküm olup mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafdan Çilingir Beşe ve bir tarafdan Murad Beşe ve bir tarafdan selhhâne ve bir tarafdan tarîk-i âmm ile mahdûd iki bâb tahtânî oda ve bir bâb dükkân ve bir mikdâr havluyu müştemil menzilimi ve bir aded tahta sanduk ve sekiz aded sahan ve iki aded tencere ve bir kefgir ve bir leğen ma' ibrik ve **bir hellüm rendesi** ve bir sini ve otuz aded kaşık ve bir kazgan ve üç aded tepsi ve üç aded tabak ve üç aded kapaklı kâse ve üç aded sâde kâse ve on beş aded İznik fincanı ve iki aded fağfûr fincan ve iki aded kahve ibriği ve altı aded yasdık ve bir minder ve iki aded döşek ve iki yorgan ve bir yüz yasdığı ve bir seccâde ve bir müsta'mel Mısır hasırı bi-ecma'ihim hibe-i sahîha ile işbu bâ'iset-i hâzihi'l-vesîka sulbiyye-i sağîre kızım Emetullâh'a cihâz nânıma ba'de'l-hibe yine meclis-i hibede bi'l-velâye kendim ittihâb ve kabz u kabûl eyledim. Ba'de'l-yevm mârru'z-zikr eşyâ kızım Emetullâh'ın mülk-i mevhûbesidir dedikde bi't-taleb ketb olundu.
Hurrire fi 11 Recebi'l-Ferd sene 1155.
Şuhûdü'l-hâl: Veli Beşe, Mehmed Beşe Cığala, Fahrü'l-akrân Süleyman Ağa, Davud Ağa ibn-i El-mezbûr Süleyman Ağa, Bağçeci Abdi Beşe, Bakkâl Receb Beşe, El-Hâc Ahmed.

7. Defter No: 18, Sayfa No: 99, Hüküm No: 235, Tarih: 1 Zi'l-Ka'de 1198 (16 Eylül 1784), Konu Özeti: Lefkoşa'da vefat eden Dellal Mustafa'nın varisi olmadığından müzayede ile satılıp Kıbrıs Mal Sandığı'na teslim edilen terekesi defteri.

Hellüm destisi ve dibek
20 para
Hellüm
2 desti
130 para
20 desti hellüm
6.840 para

8. Defter No: 21, Sayfa No: 43, Hüküm No: 140, Tarih: 25 Rebiü'l-Âhir 1200 (24 Şubat 1786), Konu Özeti: Aslen Anamurlu olup Lefkoşa'da ölen Fatma'nın bilinen varisi olmaması nedeniyle terekesinin masraflar çıktıktan sonra Beytülmal'a kalacağı.

Hellüm
10 para

9. Defter No: 21, Sayfa No: 96, Hüküm No: 260, Tarih: 16 Cemaziye'l-Ahir 1202 (13 Mart 1789), Konu Özeti: 1202 senesi Kıbrıs pazarlarında uygulanacak meyve, sebze ve et narhları [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] İşbû bin iki yüz iki senesinin Rebiü'l-Âhir'in ahirinde verilen narh [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] beyan.

1 kıyye hellüm
Para 10

10. Defter No: 24, Sahife No: [7], Hüküm No: ..., Tarih: 27 Şevval 1217 (20 Şubat 1803), konu Özeti: Lefkoşa'nın Cami-i Cedid Mahallesi'nden vefat eden Ali bin Mehmed'in terekesi.

Hellim beş küb
2.801 para

11. Defter No: 24, Sayfa No: 132, Hüküm No: ..., Tarih: 29 Şevval 1220 (19 Ocak 1806), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Arab Ahmed Paşa Mahallesi sakinlerinden iken varissiz ölen Ayşe bint-i Abdullah'ın Suk-ı [Çarşı] Sultani'de satılan muhallefatı [ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler]

Tas 1 adet, hellüm rendesi 1 adet
60 para

12. Defter No: 30, Sayfa No: 20, Hüküm No: 72, Tarih: 21 Muharrem 1234 (20 Kasım 1818), Konu Özeti: Kıbrıs'ta [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteri.

Hellüm
1 kıyye
30-36 para

13. Defter No: 30, Sayfa No: 116, Hüküm No: 345, Tarih: 29 Muharrem 1235 (18 Kasım 1819), Konu Özeti: Kıbrıs Muhassılı Ahmed Raşid Efendi'nin isteği ve ahalinin talebiyle çeşitli gıda ve giyecek maddelerine verilen narh [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteri.

Hellüm
1 kıyye
30-36 para

14. Defter No: 30, Sayfa No: 139, Hüküm No: 396, Tarih: 23 Şaban 1235 (5 Haziran 1820), Konu Özeti: Çeşitli yiyecek ve giyeceklere verilen narhın [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteri.

Hellüm
1 kıyye
32-36 para
Zam 2 para
38 para

15. Defter No: 30, Sayfa No: 165, Hüküm No: 453, Tarih: 27 Şaban 1237 (19 Mayıs 1822), Konu Özeti: 1237 senesi için bazı yiyeceklere verilen narhın [tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmi makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat] defteri.

Hellüm
1 kıyye
40 para

16. Defter No: 41, Sayfa No: 101, Hüküm No: 137, Tarih: 16 Şaban 1263 (29 Temmuz 1847), Konu Özeti: Karpas'ın Galatya köyünden vefat eden Sarı Mehmed bin Hasan'ın terekesinin varisleri arasında taksimini gösterir defter.

Hellüm 4 desti
60 guruş

17. Defter No: 41, Sayfa No: 172, Hüküm No: 245, Tarih: 21 Şaban 1264 (22 Temmuz 1848), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Pazar yerlerinde alınıp satılan erzak ve malların fiyatları.

1 kıyye hellüm
Fiyat
3,5

18. Defter No: 41, Sayfa No: 173, Hüküm No: 247, Tarih: 15 Şevval 1264 (13 Eylül 1848), Konu Özeti: Kalavaç köyünde vefât eden Kara Mustafa bin Durmuş'un muhallefatı (ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler) ve varislerinin hisselerini gösterir defter.

9 küp hellüm 450 kıyye
Guruş
1.350

19. Defter No: 41, Sayfa No: 181, Hüküm No: 256, Tarih: 20 Şevval 1264 (18 Eylül 1848), Konu Özeti: Lefkoşa'nın İbrahim Paşa Mahallesi'nde vefat eden Sabri Hüseyin bin Murad'ın muhallefatının (ölen bir kimsenin bıraktığı şeyler) varisleri arasında taksimini gösterir defter.

21 kıyye hellüm
Guruş
146,5
3 desti hellüm
Guruş
300

20. Defter No: 42, Sayfa No: 21, Hüküm No: 47, Tarih: 8 Şaban 1265 (1849), Konu Özeti: Pazar yerlerinde alınıp satılan yiyecek, içeceklerle ekmeğe verilen fiyat defteri.

Hellüm
1 kıyye
120 para

21. Defter No: 42, Sayfa No: 81, Hüküm No: 130, Tarih: 19 Zi'l-Ka'de 1266 (26 Eylül 1850), Konu Özeti: Dağ Kazası'nın Analyonda köyünden vefat eden Emine bint-i Halil'in varislerinden kocası Mehmed'in varislerine taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
15 kıyye
45 guruş

22. Defter No: 42, Sayfa No: 190, Hüküm No: 266, Tarih: 20 Rebiü'l-Evvel 1268 (12 Ocak 1852), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Karaman-zade Mahallesi'nden vefat eden Osman Ağa bin Hasan'ın müzayede ile satılıp borçları ödendikten sonra kalan kısmının varisleri arasında paylaştırılan terekesi defteri.

Hellüm
28 baş
45 guruş

23. Defter No: 44, Sayfa No: 24, Hüküm No: 23, Tarih: 5 Rebiü'l-Âhir 1271 (15 Aralık 1855), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Abdi Çavuş Mahallesi'nden vefat eden Vasilya Çiftliği sahibi Hacı Ömer Ağa bin Mehmed Ağa'nın varisleri arasında taksim edilen terekesi defteri

Hellüm
70,5 kıyye
183 guruş
Def'a hellüm
72 aded
45 guruş

24. Defter No: 44, Sayfa No: 37, Hüküm No: 36, Tarih: 26 Şaban 1271 (13 Mayıs 1855), Konu Özeti: Kıbrıs Meclisi'nce alınan kararla pazarlarda satılacak çeşitli erzak için tespit olunan birim fiyatı.

Hellüm
1 kıyye
4 guruş, 20 para

25. Defter No: 44, Sayfa No: 56, Hüküm No: 70, Tarih: 21 Rebiü'l-Evvel 1272 (1 Aralık 1855), Konu Özeti: Dağ Kazası'nın köyünden vefat eden Azderoğlu Hacı Hüseyin bin Halil bin Abdullah'ın müzayede ile satılarak varisleri hanımı Havva bint-i Ömer ile validesi Hatice bint-i İsmail ve çocukları Halil ve Ali, Fati, Fatma ve Hatice arasında taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
12 kıyye
150 guruş
Hellüm destisi
2 aded
4 guruş
Desti derununda (içinde) ba-tahmin hellüm
8 kıyye
32 guruş

26. Defter No: 44, Sayfa No: 69, Hüküm No: 94, Tarih: 1 Rebiü'l-Âhir 1272 (11 Aralık 1855), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Abdi Çavuş Mahallesi'nden vefat eden Hacı Mehmed Nidai Efendi bin Ali Efendi bin Hacı Hasan'ın müzayede ile satılıp, varisleri olan hanımı Ayşe bint-i Hasan, annesi Atike bint-i Hacı Mehmed ile çocukları Ali, Hasan, Mehmed veı Hatice arasında taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
2 desti
13,5 guruş
Hellüm sıkacağı
1 aded
6,5 guruş

27. Defter No: 44, Sayfa No: 72, Hüküm No: 99, Tarih: 3 Rebiü'l-Evvel 1272 (13 Kasım 1855), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Ayasofya Mahallesi'nden olup hac için gidip Hicaz'da Rabi adlı yerde vefat eden Hacı Ahmed Efendi bin Müftü Hasan Hilmi Efendi bin İsmail Ağa'nın müzayede ile satılıp, varisleri olan hanımı Sadi Hanım bint-i Hacı Tahir Ağa ile çocukları Hacı Mustafa Efendi, Hasan Efendi ve Ayşe Hanım arasında taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm destisi
2 aded
10 guruş

28. Defter No: 44, Sayfa No: 97, Hüküm No: 154, Tarih: 11 Rebiü'l-Âhir 1273 (9 Aralık 1856), Konu Özeti: Omorfa'nın Avlona köyünden vefat eden Fellah Ali bin İbrahim bin Abdullah'ın müzayede ile satılıp, varisleri olan hanımı Mü'mine bint-i Hacı Hüseyin, boşandığı hanımından olan oğulları Mustafa, Hasan ve Mehmed ile kızı Hatice ve ölen hanımından olan oğulları Ahmed ve İbrahim ile kızı Ayşe arasında taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
53 kıyye
530 guruş
Hellüm destisi
2 aded
12,5 guruş

29. Defter No: 44, Sayfa No: 137, Hüküm No: 210, Tarih: 23 Zi'l-Ka'de 1273 (15 Temmuz 1857), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Aya Sofya Mahallesi'nden vefat eden Müftü Ahmed Hulusi Efendi bin Müftü Hüseyin Efendi'nin müzayede ile satılarak varisleri olan çocukları Mehmed Raif Efendi, Ayşe ve Naile Hanımlar arasında taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
135 kıyye
675 guruş
Hellüm 70
5 kıyye
183 guruş

30. Defter No: 47, Sayfa No: 73, Hüküm No: 122, Tarih: 29 Muharrem 1282 (23 Haziran 1865), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Arab Ahmed Paşa Mahallesi'nden vefat eden Labtalı Hacı İbrahim Ağa bin Mehmed Ağa bin Abdullah'ın, müzayede ile satılıp varislerine taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm destisi
11 aded
20 guruş

31. Defter No: 47, Sayfa No: 92, Hüküm No: 146, Tarih: 22 Cemaziye'l-Evvel 1282 (12 Ekim 1865), Konu Özeti: Mesarya'nın Mora köyünde vefat eden Hacı Hüseyin Ağa bin Ahmed bin Mustafa'nın, müzayede ile satılıp varislerine taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm
20 kıyye
fi 5
100 guruş

32. Defter No: 47, Sayfa No: 132, Hüküm No: 215, Tarih: 1 Zi'l-Ka'de 1282 (18 Mart 1866), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Aya Sofya Mahallesi'nden vefat eden Tüccar Dede-zade Hacı Mehmed Kelami Ağa bin Mustafa Ağa bin Hüseyin'in, müzayede ile satılıp varislerine taksim edilen terekesi defteri.

Hellüm destisi
5 aded ve bir mikdar hellüm
45 guruş

33. Defter No: 47, Sayfa No: 153, Hüküm No: 244, Tarih: 1 Cemaziye'l-Evvel 1283 (10 Eylül 1866), Konu Özeti: Dağ Kazası'nın Marki köyünden vefat eden Ayşe bint-i Hüseyin Ağa bin Mustafa'nın varisleri olan kocası Molla Mehmed bin Mustafa, amcası Ömer Çavuş'un oğulları olup Üsküdar'da oturan İsmail ve İbrahim'e paylaştırılan terekesi defteri olup, İsmail ve İbrahim'in hisseleri tutarının Kıbrıs Mal Sandığı'na teslim edildiği.

Hellüm
102 kıyye
612 guruş
[sh. 154]
Def'a hellüm
1 desti
42,5 guruş

34. Defter No: 47, Sayfa No: 168, Hüküm No: 269, Tarih: 1 Rebiü'l-Evvel 1283 (14 Temmuz 1866), Konu Özeti: Dağ Kazası'nın Matyat köyünden vefat eden Mustafa bin Halil bin Abdullah'ın varisleri olan hanımı Ayşe, oğulları Halil ve Hasan, kızları Fatma, Şerife ve Emine ile hamile olan hanımının karnındaki çocuğuna paylaştırılan terekesi defteri.

Hellüm
30 kıyye
fi 5
150 guruş

35. Defter No: 47, Sayfa No: 187, Hüküm No: 296, Tarih: 1 Rebiü'l-Evvel 1283 (14 Temmuz 1866), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Arab Ahmed Paşa Mahallesi'nden vefat eden Askıcı Penbe bint-i Mehmed Ali'nin, müzayede ile satılıp borçları ödendikten sonra varisleri olan kocası Mustafa Dayı bin Yetimoğlu Abdullah, annesi Zeliha bint-i Derviş Mehmed arasında paylaştırılan ve üçte biri de vasiyyet gereği Tüccar Natüvan-zade Hüseyin Efendi bin Mehmed Efendi'ye verilen terekesi defteri.

Hellüm
1 desti
91 guruş
Hellüm destisi
2 aded

36. Defter No: 51, Sayfa No: 171, Hüküm No: 334, Tarih: 15 Zi'l-Hicce 1289 (13 Şubat 1873), Konu Özeti: Lefkoşa'nın Yahya Paşa Mahallesi'nden vefat eden Natüvan-zade Mehmed İzzet Efendi bin Mehmed Efendi bin Emir Hasan'ın müzayede ile satılıp varisleri arasında paşlatıralan tereke defteri.

Hellüm destisi
5 aded
6,5 guruş